

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

ΚΑΡΤΕΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΓΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Ξεκινώντας από το τέλος (backward planning)

- **Προσδιορίστε τους μαθησιακούς στόχους:** Καθορίστε τι πρέπει οι μαθητές να γνωρίζουν, να κατανοούν και να μπορούν να κάνουν και συνδέστε τους στόχους σας με αυτούς του αναλυτικού προγράμματος εστιάζοντας σε βασικά ερωτήματα (αρχές, θεωρίες, έννοιες, γεγονότα κ.λπ.).
- **Προσδιορίστε τα κριτήρια με βάση τα οποία θα αξιολογηθεί η μάθηση:** Επιλέξτε τους τρόπους με τους οποίους θα ελέγξετε εάν έχουν κατακτηθεί τα επιθυμητά αποτελέσματα και ορίστε το περιεχόμενο της αξιολόγησης και τις μεθόδους (παρατήρηση, πρωτόκολλα αξιολόγησης κ.λπ.).
- **Σχεδιάστε δραστηριότητες που συμβάλλουν στην επίτευξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων.**

Γνωρίζω, Κατανοώ, Κάνω (Know, Understand and Do – KUD)

- Επιλέξτε τους στόχους στους οποίους θα εστιάσει στη διδασκαλία.
- Ορίστε με σαφή τρόπο το περιεχόμενο των στόχων.
- Κατηγοριοποιήστε τους στόχους σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα.

	Τι περιλαμβάνει
Γνωρίζω	Πρόσωπα, τοποθεσίες, ημερομηνίες, λεξιλόγιο, ορισμούς, γεγονότα
Κατανοώ	Βασικές ιδέες, έννοιες, γενικεύσιμες αρχές
Κάνω	Δεξιότητες, διαδικασίες, συμπεριφορές

Επικέντρωση σε βασικές ερωτήσεις/έννοιες

- Οι βασικές έννοιες (Big Ideas) είναι νοητικές κατασκευές που είναι διαχρονικές, καθολικές και αφηρημένες.
- Περιλαμβάνουν βασικές αρχές, θεωρίες, γενικές αλήθειες και γενικεύσιμες ιδέες που μπορούν εφαρμοστούν σε διαφορετικά θέματα, πλαίσια ή προβλήματα που συναντούν οι μαθητές/τριες σε διαφορετικές φάσεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας ή σε διαφορετικά διδακτικά αντικείμενα.
 - Τι ακριβώς θέλω να διδάξω στους μαθητές/τριες; Τι είναι πραγματικά ουσιώδες; Τι αξίζει να καταλάβουν; Ποιες ιδέες θα ξανασυναντήσουν;

Σχεδιασμός δραστηριοτήτων με βάση ταξινομίες (ταξινομία Bloom)

Επιλέξτε τον στόχο της διδασκαλίας και σχεδιάστε δραστηριότητες σύμφωνα με τα επίπεδα της ταξινομίας Bloom.

1. **Γνωρίζω** - Γνώση συγκεκριμένης ορολογίας, γεγονότων, ημερομηνιών, προσώπων, ορισμών, κατηγοριών, κριτηρίων, αρχών, θεωριών κ.λπ.
2. **Καταννώ** - Κατανόηση, ερμηνεία, περιγραφή γεγονότων και ιδεών.
3. **Εφαρμόζω** - Αξιοποίηση της γνώσης για την επίλυση προβλημάτων και την αντιμετώπιση νέων καταστάσεων, τη χρήση τεχνικών και κανόνων, τη σύνδεση και την αναζήτηση σχέσεων με άλλες καταστάσεις.
4. **Αναλύω** - Ανάλυση στοιχείων, σχέσεων, αναζήτηση μερών, συστατικών στοιχείων, αναζήτηση σχέσεων μεταξύ τους, εύρεση κινήτρων και αιτιών, εξαγωγή συμπερασμάτων.
5. **Αξιολογώ** -Κριτική, επιχειρηματολογία για την υπεράσπιση απόψεων, τεκμηρίωση μίας άποψης με στοιχεία, αξιοποίηση κριτηρίων για αξιολόγηση μίας εργασίας
6. **Δημιουργώ**- Σύνθεση στοιχείων για παραγωγή απάντησης, εύρεση μοτίβων.

Πάσες ερωτήσεων (Pass the Ball)

1. Αποφασίστε με βάση τον στόχο της διδασκαλίας α) τις ερωτήσεις που θα θέσετε, β) τη σειρά των ερωτήσεων και γ) τα πρόσωπα στα οποία θα τις απευθύνετε.
2. Προσαρμόστε τις ερωτήσεις ανάλογα με το επίπεδο των παιδιών.

- Για τους μαθητές/τριες που ανήκουν σε χαμηλότερο επίπεδο ετοιμότητας: ανάκλησης, σύντομες/απλές ή/και στα χαμηλότερα γνωστικά επίπεδα της ταξινομίας του Bloom, π.χ. Μπορείς να θυμηθείς...; Τι συνέβη μετά...; Ποια είναι η κεντρική ιδέα; κλπ.
- Για τους μαθητές/τριες που ανήκουν σε υψηλότερο επίπεδο ετοιμότητας: ερωτήσεις εμβάθυνσης ή κρίσης ή/και στα ανώτερα γνωστικά επίπεδα της ταξινομίας του Bloom, π.χ. Ποια είναι τα κίνητρα...; Πως θα χρησιμοποιούσες τις γνώσεις σου για...; Πώς κρίνεις/αξιολογείς...; Πώς θα έλυνες το πρόβλημα της...; κλπ.

3. Εξηγήστε τους κανόνες του παιχνιδιού και ξεκινήστε το παιχνίδι.
4. Αξιοποιήστε τις απαντήσεις των μαθητών/τριών και συνθέστε τες για να διευρύνετε την κατανόηση.

Ρόλος-Κοινό-Μορφή-Θέμα (RAFT, Role-Audience-Format-Topic)

Το RAFT (Ρόλος-Κοινό-Μορφή-Θέμα) είναι ένας πίνακας ή ένας γραφικός οργανωτής, ο οποίος καθοδηγεί τους μαθητές/τριες στην παραγωγή γραπτού λόγου.

Οι μαθητές/τριες κατανοούν το ρόλο τους ως συγγραφείς αναλαμβάνοντας συγκεκριμένο ρόλο, λαμβάνοντας υπόψη το κοινό που θα απευθυνθούν, τη μορφή του κειμένου που θα δημιουργήσουν και το θέμα που θα προσεγγίσουν. Διαφοροποιήστε:

- **Ως προς τη μαθησιακή ετοιμότητα:** α) τον ρόλο και το κοινό χρησιμοποιώντας στοιχεία περισσότερο ή λιγότερο οικεία, β) τη μορφή, η οποία μπορεί να συνδέεται με σύντομα ή εκτενή κείμενα και γ) το θέμα, το οποίο μπορεί να είναι περισσότερο ή λιγότερο οικείο, πιο συγκεκριμένο/δομημένο ή πιο αφηρημένο.
- **Ως προς τα ενδιαφέροντα:** τους ρόλους στα ενδιαφέροντα των παιδιών (ταξιδιώτης, δημοσιογράφος, ιστορικός, ερευνητής κ.λπ.)
- **Ως προς το μαθησιακό προφίλ:** τη μορφή στις διαφορετικές μαθησιακές προτιμήσεις των παιδιών, για τον προφορικό/γλωσσικό (ημερολόγιο, συνέντευξη, άρθρο κ.λπ.), για τον οπτικό (κόμικ, χάρτης κλπ) ή για τον κιναισθητικό τύπο (παντομίμα, παιχνίδι, κ.λπ.).

Τρίλιζα (Think-Tac-Toe)

Η τρίλιζα είναι ένας πίνακας εννέα κελιών, στα οποία ο/η εκπαιδευτικός τοποθετεί διαφορετικές δραστηριότητες ανάλογα με την ετοιμότητα, τα ενδιαφέροντα ή τη μαθησιακή προτίμηση.

- **Τρίλιζα με σημαντικό κεντρικό πλαίσιο.** Επιλέξτε μία δραστηριότητα ιδιαίτερα σημαντική και τοποθετήστε τη στο κεντρικό πλαίσιο ζητώντας από τους μαθητές/τριες να κάνουν τρίλιζα περνώντας από το κέντρο.
- **Τρίλιζα με ελεύθερη επιλογή.** Σ' αυτή την τρίλιζα, το κεντρικό πλαίσιο ορίζεται ως πλαίσιο ελεύθερης επιλογής. Μ' αυτόν τον τρόπο κάθε μαθητής/τρια, που περνάει από το κέντρο, θα μπορεί να επιλέξει οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα ανεξάρτητα από τη θέση της στο πλέγμα.
- **Τρίλιζα-σταυρός.** Ανάλογα με το εύρος των στόχων δημιουργήστε μία τρίλιζα με λιγότερα πλαίσια, έτσι ώστε να δώσετε στους μαθητές/τριες τη δυνατότητα να κάνουν τρίλιζα μόνο οριζόντια ή κάθετα.

Σκέφτομαι-Συνεργάζομαι-Μοιράζομαι (Think-Pair-Share)

1. Οι μαθητές/τριες σκέφτονται μόνοι τους την απάντηση. Κρατούν σημειώσεις εάν χρειάζεται.
2. Βρίσκουν το ταίρι τους. Εξηγούν τη σκέψη τους, την απάντησή τους και γιατί νομίζουν ότι είναι σωστή.
3. Αλλάζουν ρόλους. Ακούν προσεκτικά το ταίρι τους.
4. Συζητούν και καταλήγουν σε μία κοινή απάντηση.
5. Επιλέγουν εάν θα ορίσουν εκπρόσωπο ή εάν θα παρουσιάσουν μαζί την απάντησή τους και με ποιον τρόπο (εάν προβλέπεται στον σχεδιασμό).

Βιντεοσκοπημένο και ηχογραφημένο υλικό

- Επιλέξτε το είδος του βιντεοσκοπημένου ή ηχογραφημένου υλικού (βίντεο, κινούμενα γραφικά με αφήγηση, ταινίες, συνεντεύξεις, μαγνητοφωνημένες ή οπτικοποιημένες διασκευές λογοτεχνικών κειμένων, ντοκιμαντέρ, αποσπάσματα από εκπομπές, δελτία ειδήσεων, δελτία καιρού κ.λπ.).
- Χρησιμοποιήστε το για τη διαφοροποίηση του περιεχομένου ή της επεξεργασίας με έναν από τους παρακάτω τρόπους:
 - **Ως προς την ετοιμότητα:** ως υποστηρικτικό υλικό που συνοδεύει δυσνόητα ή εκτενή κείμενα ώστε να τονιστούν ή να γίνουν κατανοητά νοήματα, εκφράσεις της ανθρώπινης συμπεριφοράς που δύσκολα αποτυπώνονται στο χαρτί για τους μαθητές/τριες χαμηλότερης ετοιμότητας ή με αναγνωστικές δυσκολίες.
 - **Ως προς τα ενδιαφέροντα:** ως βίντεο αφόρμησης σχετικό με κάποιο θέμα ειδικού ενδιαφέροντος ή επιπλέον υλικό για δραστηριότητες με βάση τα ενδιαφέροντα.
 - **Ως προς το μαθησιακό προφίλ** για τους μαθητές/τριες με οπτικοχωρικό τύπο νοημοσύνης.

Κολλητοί ανάγνωσης (Reading Partner)

Οι κολλητοί ανάγνωσης είναι ζευγάρια μαθητών που εργάζονται με στόχο την άντληση πληροφοριών, την κατανόηση ή την επεξεργασία ενός κειμένου, την υποστήριξη και την ενίσχυση της συνεργασίας.

1. **Αξιολογήστε** την ετοιμότητα των μαθητών/τριών να προσεγγίσουν τη νέα γνώση.
2. **Δημιουργήστε μία ιεραρχική λίστα** στην οποία κατατάσσετε τους μαθητές/τριες ξεκινώντας απ' αυτούς που είναι στο υψηλότερο επίπεδο ετοιμότητας και στη συνέχεια χωρίζετε τη λίστα στη μέση. Από τη διαδικασία αυτή προκύπτουν δύο λίστες με τα ονόματα τους.
3. **Ομαδοποιήστε** τον μαθητή/τρια που είναι πρώτος στην πρώτη λίστα με τον μαθητή/τρια που είναι πρώτος στη δεύτερη κ.ο.κ.
4. **Δώστε χρόνο** σε όλους να συνομιλήσουν με τους κολλητούς τους και να γνωριστούν.
5. Επιλέξτε το κείμενο που θα αναθέσετε προς μελέτη, ανακοινώστε τον στόχο της ανάγνωσης και το **έργο/δραστηριότητα** που θα ολοκληρώσουν.

4. Επιμορφωτικό υλικό/πακέτο υποστήριξης για την υλοποίηση της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας.

Το πακέτο με το επιμορφωτικό υλικό, που δημιουργήθηκε για την υποστήριξη στην υλοποίηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, περιλαμβάνει

- α) πρωτόκολλα αξιολόγησης της ετοιμότητας, των ενδιαφερόντων και της μαθησιακής προτίμησης,
- β) ρουμπρίκες περιγραφικής αξιολόγησης,
- γ) πρωτόκολλο ανάπτυξης σχεδίου μαθήματος/ενότητας,
- δ) σενάρια διαφοροποιημένης διδασκαλίας για το γυμνάσιο, το ΓΕΛ και το ΕΠΑΛ και
- ε) ολοκληρωμένα παραδείγματα εφαρμογών καλών πρακτικών για το γυμνάσιο, το λύκειο και το ΕΠΑΛ.